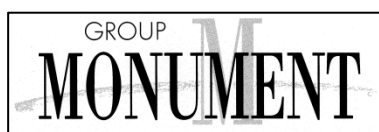

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE

GEMEENTEHUIS MALDEGEM **(prov. Oost-Vlaanderen)**

BASISRAPPORT – JUNI 2009

Auteurs: **Tomas BRADT**
 Gwendy WYNS
 Bert ACKE

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE

GEMEENTEHUIS MALDEGEM **(prov. Oost-Vlaanderen)**

BASISRAPPORT – JUNI 2009

Auteurs: Tomas BRADT
Gwendy WYNS
Bert ACKE

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2009/10

Figuur 1 op schutblad: Oude kaaimuur in sleuf 1.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving ☐

Prospectie ☒

Vergunningsnummer: 2009/131

Datum aanvraag: 11/05/2009

Naam aanvrager: BRADT Tomas

Naam site: Maldegem, Marktstraat 7

Opdrachtgever:	IBO nv Steenweg op Blaasveld 56A 2801 Mechelen
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Sam De Decker (Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed)
Projectleider:	Bert Acke
Leidinggevend archeoloog:	Tomas Bradt
Archeologisch team:	Bart Bot, Gwendy Wyls
Wetenschappelijke begeleiding:	/
Projectcode:	MGGH09
Titel:	Archeologische prospectie gemeentehuis Maldegem (prov. Oost-Vlaanderen). Basisrapport – juni 2009.
Rapportnummer:	2009/10
Contact Bert Acke:	E-mail: bert.acke@monument.be GSM: 0485/88 71 16

© Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster
Figuren: Monument Vandekerckhove nv, tenzij anders vermeld.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	3
1. INHOUDSTAFEL	4
2. INLEIDING	5
3. TOPOGRAFISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	6
4. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUERING	8
5. ONDERZOEKSMETHODE	11
6. RESULTATEN	12
6.1. SLEUF 1	12
6.2. SLEUF 2	14
6.3. SLEUF 3	18
7. ALGEMENE INTERPRETATIE	24
8. ALGEMEEN BESLUIT EN AANBEVELING VOOR VERDER ONDERZOEK	26
9. BIBLIOGRAFIE	27
10. INVENTARISSEN	28
10.1. INVENTARIS VAN DE SPOREN	28
10.2. INVENTARIS VAN DE VONDSTEN	29
10.3. INVENTARIS VAN DE FOTO'S	30
10.4. INVENTARIS VAN DE TEKENINGEN	35
10.5. INVENTARIS VAN DE HOOGTEMETINGEN	36

2. INLEIDING

In het kader van de geplande uitbreiding van het gemeentehuis te Maldegem voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 25 mei tot 4 juni 2009 op de site een archeologische prospectie door middel van proefsleuven uit. Het onderzoek gebeurde in opdracht van de hoofdaannemer voor de nieuwbouw, nv Ibo, volgens de bijzondere voorwaarden geformuleerd door het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed.

Omwille van de aard van de werken en de ruimtelijke situering van het plangebied binnen de oudste kern van Maldegem werd de kans reëel geacht dat tijdens de realisatie van de werken archeologische sporen en structuren worden aangetroffen. Teneinde te verhinderen dat de werken ernstige hinder ondervinden van onverwachte archeologische vondsten en om tegemoet te komen aan de decretaal bepaalde zorgplicht ten aanzien van het archeologisch erfgoed, werd de uitvoering van een voorafgaande archeologisch inventarisatie wenselijk geacht. De resultaten van deze inventarisatie door middel van proefsleuven kunnen toelaten om, indien noodzakelijk, gepaste maatregelen te nemen die moeten vermijden dat waardevol archeologisch erfgoed verloren gaat.

In dit basisrapport worden de resultaten van de archeologische prospectie voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische en bodemkundige situering en de historische ontwikkeling van de site geschetst en wordt de gebruikte methodologie bij het onderzoek toegelicht. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met een aanbeveling voor eventueel verder onderzoek. Achteraan zijn de verschillende inventarissen (sporen, vondsten, foto's, tekeningen, hoogtemetingen) opgenomen. Bij het rapport hoort een DVD met daarop alle foto's, de plannen en de digitale versie van deze tekst.

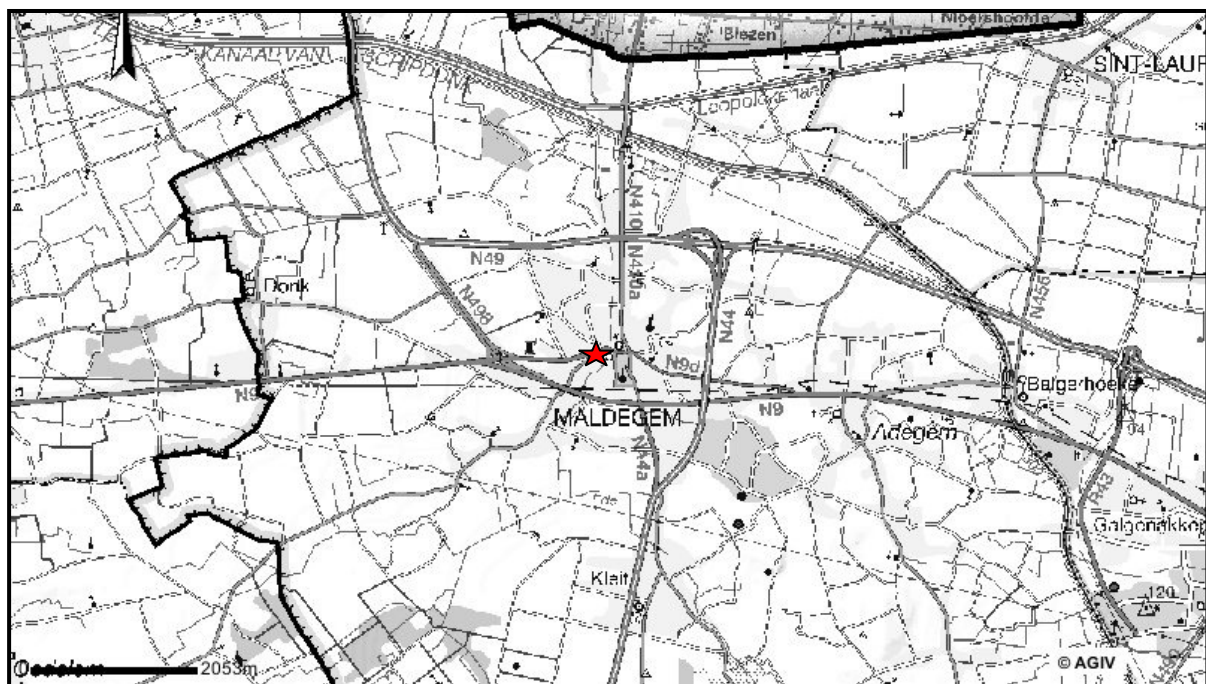
Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Kris De Smedt en Herman Fransen van Ibo nv, KLP bvba voor het kraanwerk, Assuplan cv voor de topografische opmetingen, Sam De Decker van het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen en de vele passanten voor hun blijken van interesse en nuttige weetjes over de lokale geschiedenis.

3. TOPOGRAFISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING

Het onderzochte terrein bevindt zich net achter het gemeentehuis van Maldegem en heeft als kadastrale gegevens: Afdeling 1, Sectie G, percelen 291R, 143/02 en een deel zonder perceelnummer op openbaar domein. In het noorden, het zuiden en het westen grenst het terrein aan de Marktstraat, in het oosten staat het gemeentehuis. De rivier de Ede, waarlangs Maldegem ontstaan zou zijn, loopt dwars over het terrein van het noorden naar het zuidwesten, maar is hier overwelfd en bijgevolg niet zichtbaar.

Maldegem is het westelijke beginpunt van de dekzandrug Maldegem – Stekene die de Vlaamse vallei in het noorden begrenst. Deze dekzandrug is ontstaan op het einde van het Pleni-Weichseliaan, wanneer een extreem koude en droge periode aanbrak. De fluviatiele activiteit in de Vlaamse vallei ging achteruit en werd vervangen door een eolische activiteit waardoor de oudste dekzanden werden afgezet¹.

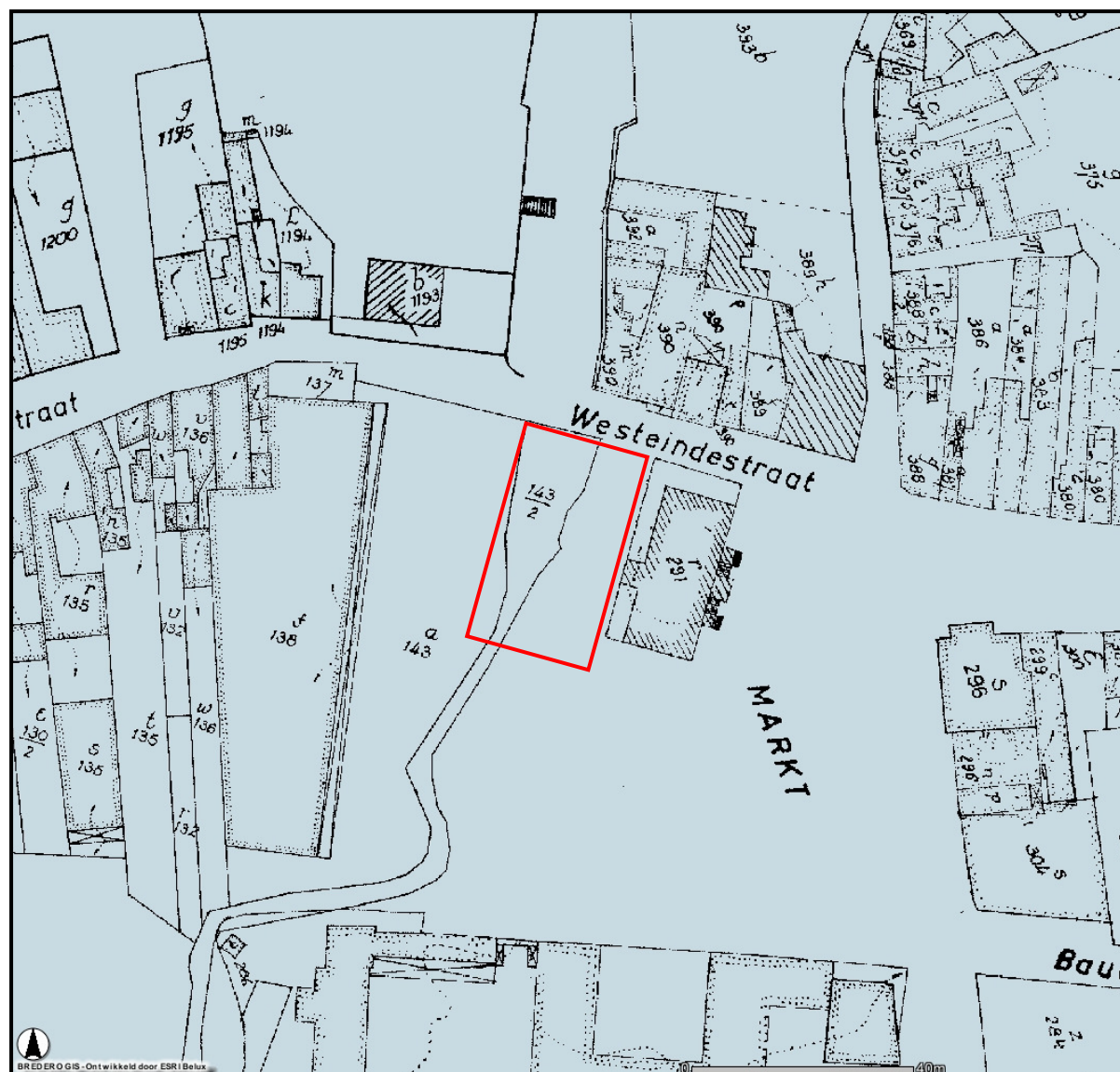
Op de bodemkaart wordt het terrein gedefinieerd als een bebouwde zone en is het niet in detail gekarteerd. In de ruimere omgeving rondom Maldegem bevinden zich verschillende soorten zandbodems (o.a. met codes Zap, Zbh, Zch, Zcp, Zdh, Sdp), die variëren van zeer droge tot matig natte (lemige) zandbodems zoner profiel, met onbepaald profiel of met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont².

Figuur 2: Ligging van het opgravingsterrein (rode ster) binnen het grondgebied van Maldegem en omgeving
(© <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/straten/#>).

¹ VERBRUGGEN, DENYS & KIDEN, 1991, pp. 357-376.

² Zie: <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/#>.

Figuur 3: Oud kadasterplan van de site, waarop de Ede nog niet is overwelfd.

4. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUERING

Archeologisch onderzoek in de omgeving van Maldegem bracht in het verleden al enkele uitermate interessante sites aan het licht. Het oudste en bekendste voorbeeld daarvan is het Romeinse *castellum* te ‘Maldegem-Vake’, opgegraven door H. Thoen in de jaren 1980. Nadien werden op de site van ‘Maldegem-Burkel’ sporen van menselijke aanwezigheid uit de steentijd, restanten van woningen en een grafheuvel uit de midden-Bronstijd én ook nog een nederzetting uit de Romeinse tijd gevonden³. Op ‘Maldegem-vliegveld’ werden sporen van een middeleeuwse landelijke nederzetting aangetroffen⁴ en op de middeleeuwse kasteelsite van Middelburg vond eveneens al uitvoerig archeologisch onderzoek plaats⁵. Recentelijk werd in de deelgemeente Kleit nog een pottenbakkersstort uit de 12de eeuw ontdekt⁶. Archeologisch onderzoek in het centrum bleef tot op heden vrij beperkt, maar vond toch een paar jaar geleden plaats onder leiding van P. Pype⁷. Daarbij werden ondermeer resten van een agrarische nederzetting uit de volle middeleeuwen gevonden.

De eerste historische vermelding van Maldegem werd gedaan in een oorkonde van 964 waarin men het nog heeft over ‘Madlingen’, als samenstelling van een persoonsnaam (Mathalo, Mathlinga,...) en ‘-heem’⁸. Vanaf 1185 schakelde men over op ‘Maldeghem’. Zoals bij alle toponiemen die eindigen op ‘-gem’, valt de oorsprong van Maldegem vermoedelijk in de Germaanse/Frankische periode te situeren, tussen de 4de en de 7de eeuw. Maldegem zou aldus ontstaan zijn als Germaanse/Frankische nederzetting aan de kruising van de heirweg tussen de kuststreek en Antwerpen en de aloude Aardenburgse Haringweg, die over Aalter en Tielt naar Kortrijk liep en gelegen was aan de Ede-rivier.

Een aantal historisch waardevolle gebouwen herinneren nog aan het belang dat Maldegem doorheen de geschiedenis heeft gehad. De 11de-eeuwse Sint-Barbarakerk heeft mogelijk nog een oudere voorloper die eventueel zou kunnen teruggaan tot de 7de eeuw⁹. Het kasteel te Reesinghe, even ten westen van de stad op de weg richting Brugge, gaat terug op het feodale verleden van Maldegem, toen de zogenaamde heren van Maldeghem (< heerlijkheid Maldegem) van 1075 tot 1484 over de regio heersten. In het historische hart van Maldegem staan nog een aantal oudere gebouwen overeind, weliswaar in vernieuwde vorm: het schepenhuis en het oud stadhuis, ze zouden hun oorsprong hebben in de 16de eeuw.

Het opgravingsterrein grenst aan de oostzijde aan het huidige gemeentehuis, dat werd ingehuldigd in 1909. Over het onderzoeksgebied, gelegen tussen de achterzijde van het gemeentehuis en de overwelfde Ede, zijn de bronnen vrij schaars. Aan de straatkant, tegenaan de achterzijde van het gemeentehuis, stonden in de 19de en 20ste eeuw huizen. Deze zijn nog te zien op enkele foto’s en kaarten van het oude Maldegem (zie figuur 4). Op een oudere kaart van Pieter Pourbus uit de 16de eeuw is een dunne onbebouwde strook te zien net ten zuidoosten van het brugje over de Ede. Ongetwijfeld is deze kleine rivier van groot belang geweest bij het ontstaan en de ontwikkeling van de stad. Toch maken de historische bronnen

³ CROMBÉ, DE CLERCQ, MEGANCK & BOURGEOIS, 2005, pp. 93-118.

⁴ BOURGEOIS, MEGANCK & RONDELEZ, 1993, pp. 79-80.

⁵ MORTIER & DE CLERCQ, 2003, pp. 48-50.

⁶ DE GROOTE, DE CLERCQ, MOENS & PYPE, 2009, pp. 9-12.

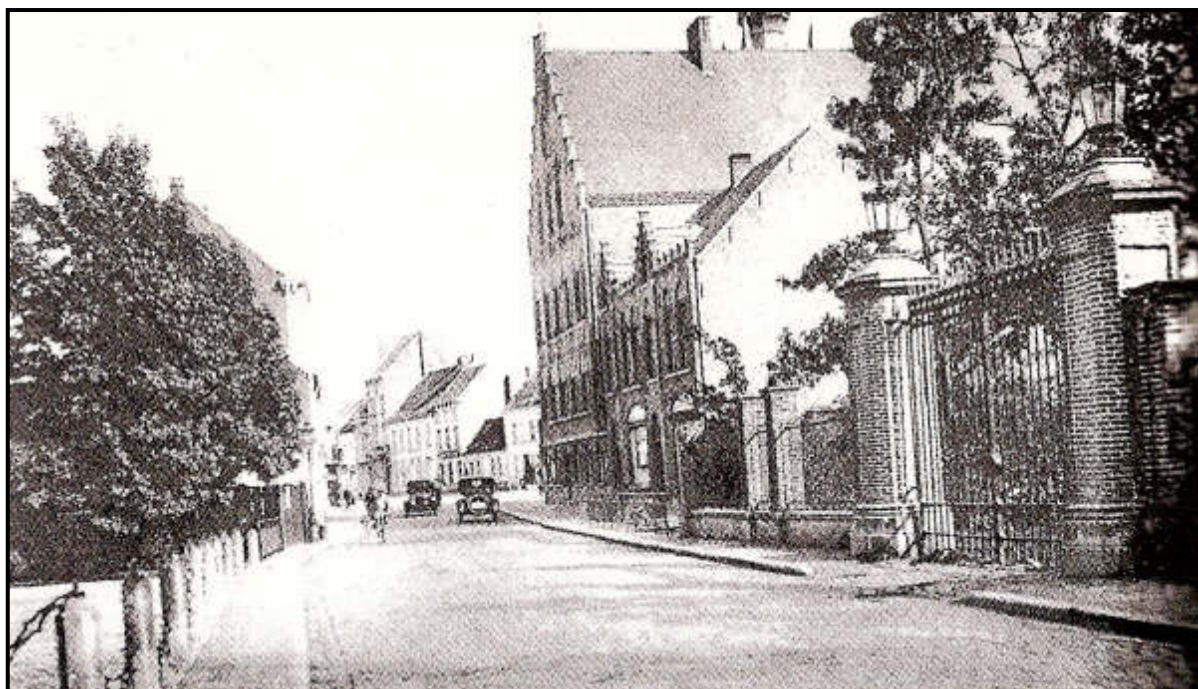
⁷ PYPE, 2007, pp. 79-82.

⁸ X, 1986, p. 6.

⁹ X, 1986, p. 6.

melding van heel wat wederkerende wateroverlast veroorzaakt door de Ede, die blijkbaar bij de eerste de beste stortbui buiten haar oevers trad. De rechttrekking en verbreding van de Ede tussen 1885 en 1887 loste de problemen echter niet op. Tijdens deze werken werd de brug over de Ede herbouwd¹⁰. In 1933 moesten opnieuw verbredingswerken uitgevoerd worden aan de rivier om de voortdurende overstromingen tegen te gaan¹¹. Of de overwelving van de Ede achter het gemeentehuis de oplossing van de overstromingsproblematiek in Maldegem tot doel had, valt echter te betwijfelen.

In elk geval lieten enkele oudere Maldegemnaars weten dat de grond achter het gemeentehuis, voor zover zij gezien hebben, enkel als weidegrond werd gebruikt; de enige gebouwen die achter en nabij het gemeentehuis hebben gestaan in de 19de-20ste eeuw zijn te zien op figuren 4 en 5. Of het hier gaat om de brandweer die volgens oudere Maldegemnaars lange tijd in een schuur was ondergebracht of om een snoepwinkeltje opgehouden door Celestine Willems, alias ‘Stiene Kiep’, kon niet worden achterhaald.

Figuur 4: Rechts zicht op de achter zijde van het gemeentehuis met de huizen ertegenaan gebouwd; deze zouden in 1981 samen met bijgebouwtjes en stallen zijn afgebroken. (© X, 1986, pp. 100-101).

¹⁰ X, 1986, p. 39.

¹¹ X, 1986, p. 91.

Figuur 5: Zicht op de markt en het nieuwe gemeentehuis uit 1909. Links ervan zijn nog enkele gebouwen te zien (© X, 1986, p. 26).

5. ONDERZOEKSMETHODE

Verspreid op het terrein achter het gemeentehuis van Maldegem werden drie oost-west georiënteerde sleuven uitgegraven, met een breedte van ca. 4m. De bijzondere voorwaarden voorzagen in de aanleg van sleuven van 2m breed, maar om de leesbaarheid van de sporen te bevorderen werd deze breedte verdubbeld. De sleuven werden aangelegd in de oostelijke helft van het terrein, tussen het gemeentehuis en de overwelling van de Ede. De westelijke helft van het terrein werd niet onderzocht, omdat dit deel volledig verstoord was door deze overwelling. Alvorens de sleuven konden worden aangelegd moest een ca. 40cm dik pakket grind weggenomen worden. De situering van de proefsleuven is te zien op bijgevoegd uitvouwblad.

De verdieping tot op het archeologisch niveau gebeurde met een kraan met vlakke kraanbak van 1,8 m breed. Het afgraven werd steeds begeleid door een archeoloog om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Na het opschaven van het vlak en het opkuisen van de muurstructuren werden overzichtsfoto's en spoorfoto's genomen. Vervolgens werd het vlak op schaal 1:50 ingetekend, waarna de TAW-hoogte van elk spoor genomen werd. Ieder afzonderlijk spoor werd beschreven op spoorformulieren. Een representatief wandprofiel werd in alle sleuven opgetekend en beschreven. Indien nodig voor een betere interpretatie werden sommige sporen gecoupeerd. Deze coupes werden vervolgens gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De tweede helft van de coupes werd eveneens uitgehaald.

Voor de registratie van de zones, sporen en het benoemen van de foto's werd de code MGGH09 gebruikt, wat staat voor MaldeGem GemeenteHuis 2009. De sleuven werden genummerd met de Arabische cijfers 1, 2 en 3, de sporen werden aangeduid met een S gevolgd door een Arabisch cijfer (bijvoorbeeld MGGH09 – Sleuf 1 – S1). Voor elke sleuf werd voor de nummering van de sporen en de hoogtes opnieuw van 1 aangevat. Vondsten die gedaan werden tijdens het opschaven werden verzameld in zakjes per spoor en aan een vondstenlijst toegevoegd. De zakjes werden voorzien van een fiche met daarop de vermelding van het sleuf-, spoor- en vondstnummer en een korte beschrijving van de aard van het materiaal. Bij de verwerking werden alle vondsten gewassen en gedetermineerd.

6. RESULTATEN

6.1. Sleuf 1

- **Algemeen**

Sleuf 1 werd zo dicht mogelijk bij de straatkant aangelegd, in het noorden van de site. De sleuf was zo'n 18m lang en werd in het midden verstoord door de aanwezigheid van een recente betonnen waterleiding. Het eerste vlak bevond zich ca. 1m onder het looppniveau. De hoogte in de sleuf bedroeg + 7,39m TAW in het oosten en +7,24m TAW in het westen. In het centrale deel werd het eerste vlak na registratie plaatselijk nog wat verdiept.

Figuur 6: Zicht op sleuf 1 vanuit het oosten.

- **Voornaamste sporen**

In het westen van de sleuf tekenden zich enkele sporen af in de zeer fijn zandige moederbodem af, maar deze waren bijna allemaal recent van aard. Enkel S2 en S5 waren mogelijk oudere grondsporen, maar er werd echter geen materiaal in aangetroffen. De moederbodem liep, zoals was te verwachten, af in westelijke richting, naar de Ede op. De sleufrand in het noorden werd uitgemaakt door een bakstenen muur (S15), die doorbroken was door de recente waterleiding. In het midden van de sleuf bevond zich een noordoost-zuidwest georiënteerd bakstenen muurtje (S23), waartegen een rechthoekige structuur was

Figuur 7: Recente puinvulling (S24) in rechthoekige aanbouw S25 tegen muur S23.

gebouwd (S25). Rondom dit structuurtje en in de vulling ervan was enkel heel recent materiaal te vinden (zie figuur 7). Meer naar het westen werd gestoten op een massieve noordoost-zuidwest gerichte bakstenen muur, bekleed met grijze mortel en met een dikke puinfundering (S36). Deze muur was nog bewaard tot op een hoogte van +8,35m TAW. Direct ten westen daarvan was op een hoogte van +7,75m TAW een bakstenen rand te zien waaronder een naar het westen schuin aflopende bakstenen muur zat (S40, zie figuur 1 op schutblad). Deze werd verder gevolgd tot op een diepte van +6,92m TAW. De sleuf werd uitgegraven tot tegen de huidige overwelling (S41) van de Ede, die op een hoogte van +7,35m TAW aan het licht kwam. De ruimte tussen S40 en S41 was opgevuld met fijn wit zand.

Bij een tweede machinale verdieping in de centrale zone was de bodem zodanig verstoord dat de moederbodem hier vermoedelijk vroeger al weggegraven was. Het oorspronkelijke verloop van de oostelijke oever van de Ede kon niet meer achterhaald worden.

6.2. Sleuf 2

- **Algemeen**

Sleuf 2 bevond zich tussen sleuven 1 en 3 en was zo'n 16m lang. Het eerste vlak werd aangelegd op een hoogte van ca. +7,25m TAW. Centraal in sleuf werd een tweede vlak aangelegd op een diepte van ca. +6,80m TAW. De sleuf werd in het oosten verstoord door een recente waterleiding (S4, zie ook sleuf 1) en centraal door een recente betonnen waterput (S15).

- **Voornaamste sporen**

- *Vlak I*

In het oostelijk deel van de sleuf was de witgrijze fijnzandige moederbodem zichtbaar, waarin zich de reeds vermelde recente verstoringen alsook enkele grondverkleuringen bevonden. Daarnaast werden ook enkele bakstenen muren aangetroffen waarvan de binnenkant met pleister bekleed was (S1 en S8). In het westen bevond zich een noordoost-zuidwest georiënteerde muur (S22), een massieve muur met een puinfundering, gelijkaardig aan en in het verlengde van muur S36 uit sleuf 1. Ten westen van S22 was opnieuw een schuin aflopende muur te zien (S26), die hier echter met een laagje grijze mortel bekleed was. Deze werd naar het westen gevolgd tot een diepte van +6,81m TAW. Tussen S26 en de overwelfing van de Ede bevond zich een zandopvulling.

Figuur 8: Vlak 1 in sleuf 2 gezien vanuit het oosten.

Figuur 9: Sleuf 2 gezien vanuit het westen.

- *Vlak II*

Aangezien de moederbodem centraal in de sleuf een duik leek te maken naar de Ede werd hier plaatselijk een tweede vlak aangelegd. Daarin werd een donkerbruin tot zwart pakket aangetroffen (S28) met ten westen daarvan een donkergrijs pakket met vele bruine roestplekjes (S30) waarin enkele scherven grijs aardewerk gevonden werden. Na het couperen van deze pakketten werd duidelijk dat de bodem hier gevormd werd door afwisselende witgele zandlagen en zwarte (alluviale) kleiige laagjes. In het noordprofiel was te zien hoe de moederbodem op deze plaats een sterke duik maakte naar het westen toe. Bij het graven van dit profiel werd het diepste punt gemeten op +6,09m TAW. Op deze diepte kwam er al wat grondwater naar boven. In het oostprofiel was dan weer te zien hoe een dik zwart kleiig pakket zich onder een dik pakket witgrijs zand – de vermoedelijke moederbodem - bevond.

Figuur 10: Vlak II in sleuf 2, gezien vanuit het westen, met in het oosten het zwart-bruin pakket (S28), daarnaast het donkergrijze pakket (S30) en in het westen een grijze strook (S29).

Figuur 11: Coupe op S28, S29 en S30: een afwisseling van alluviale donkere laagjes en fijne zandafzettingen.

Figuur 12: Noordprofiel van vlak II, met de afwisselende alluviale en zandafzettingen. De moederbodem maakt een sterke duik naar het westen (naar de Ede).

Figuur 13: Oostprofiel van vlak II, met een zwart kleig pakket onder de zandige (veronderstelde) moederbodem.

6.3. Sleuf 3

- **Algemeen**

Sleuf 3 was de meest zuidelijke van de drie sleuven. In eerste instantie had deze sleuf ongeveer dezelfde afmetingen als de 2 andere, maar gezien de aanwezigheid van de vele sporen in de moederbodem werd de sleuf tot een breedte van ca. 7m uitgebreid. In het oosten bedroeg de hoogte in het vlak +7,25m TAW, terwijl die in het westen van vlak I nog slechts +6,95m TAW bedroeg. Eveneens werd hier geopteerd om in het westen van de sleuf nog een tweede vlak aan te leggen. Op te merken was de toevallige vondst van een muntje, dat uit de sleufrand kwam gevallen, met ‘Leopold I, Roi des Belges’, met de datum ‘1864’ en de waarde ‘2 centimes’ erop.

Figuur 14: Algemeen overzicht vanuit het zuidwesten op de brede sleuf 3.

- **Voornaamste sporen**

- *Vlak I*

Het oostelijke deel van sleuf 3 werd gekenmerkt door veel duidelijke verkleuringen in de zandige moederbodem. Om beter zicht te krijgen op hun betekenis en datering werden enkele van hen gecoupeerd. Het materiaal uit deze kuilen bleek echter allemaal post-middeleeuws of recent. In het westen van sleuf 3 werden enkele noordoost-zuidwest en noordwest-zuidoost gerichte bakstenen muren aangetroffen. De bakstenen van muren S38 en S39 hadden eenzelfde formaat (22,5 x 10,5 x 5,5cm) en droegen nog sporen van een zwartgekleurde bepleistering. Ze werden samengehouden door een lichtgele kalkmortel. De bakstenen van

S50 hadden een formaat van 23,0 x 10,5 x 5,0cm en werden samengehouden door lichtgrijze kalkmortel. Net ten zuiden ervan was S51 tegen S50 aangebouwd. De bakstenen van S51 lagen op hun zijkant en hadden een formaat van 21,5 x ? x 5cm. S52 was dan weer een noordoost-zuidwest georiënteerde muur in het verlengde van de muren S36 uit sleuf 1 en S22 uit sleuf 2, maar die anders was opgetrokken dan deze massieve muren. De bruine bakstenen van S52 waren onregelmatig van vorm en werden samengehouden door een zeer zachte grijze zand/kalkmortel. De muur was bewaard gebleven tot een hoogte van +7,59m TAW. Ten westen van deze muur was opnieuw een schuin aflopende, met beton beklede, muur te zien, deze keer met bovenaan natuurstenen blokken als rand (S53). Opmerkelijk was dat de muur hier een bocht richting het zuidwesten maakte, maar dan plots onderbroken werd.

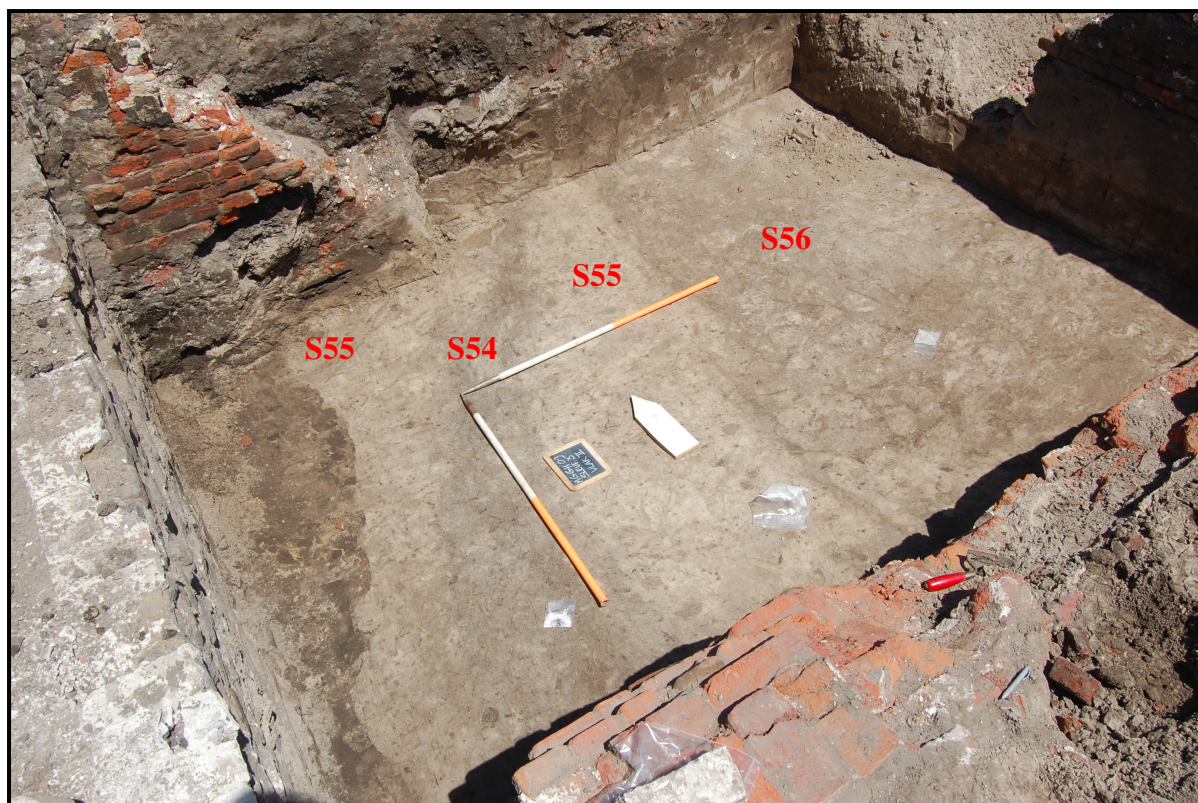
Figuur 15: Sleuf 3 gezien vanuit het oosten (voor de uitbreiding), met verschillende grondsporen in het oostelijk gedeelte van vlak I.

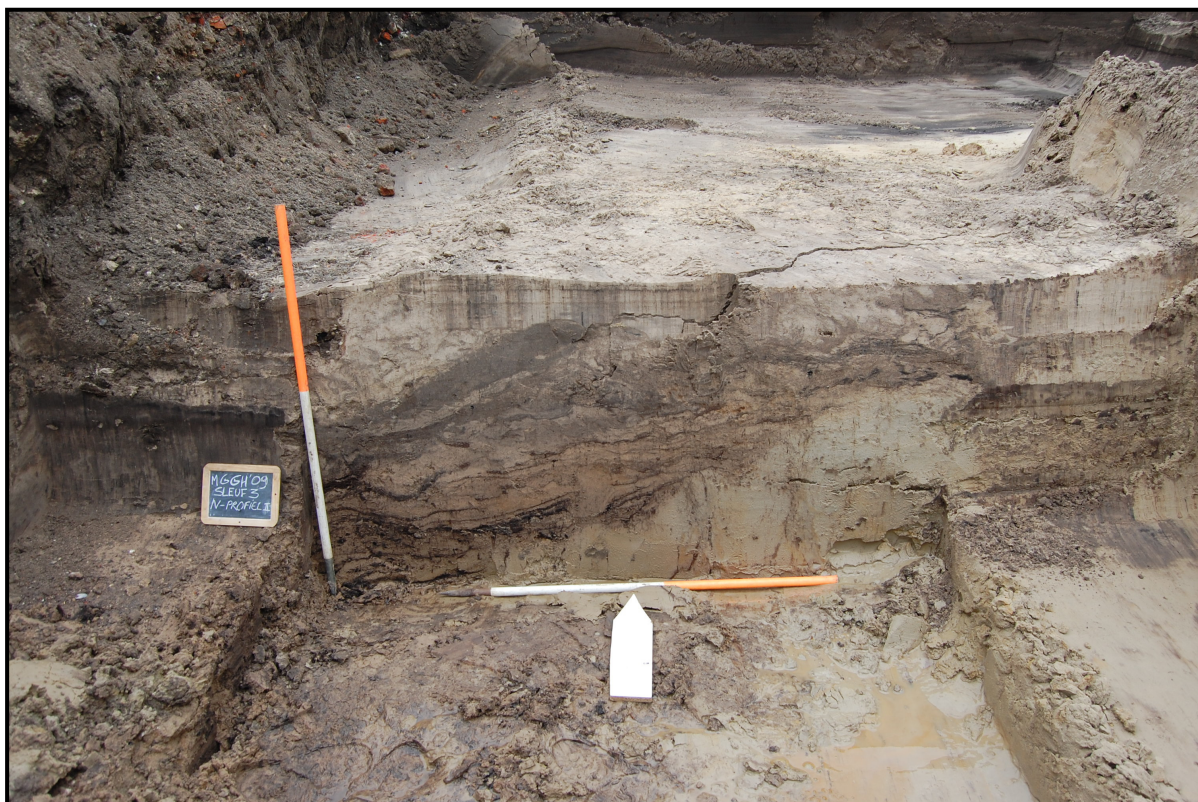
Figuur 16: Muurstructuren in het westelijk deel van sleuf 3.

○ *Vlak II*

De lichtgele zandige moederbodem uit het oostelijk deel van de sleuf veranderde in lichtgrijs zand net voor de muurstructuren in het westen. Omdat de moederbodem allicht een duik naar beneden maakte richting de Ede, werd er met de kraan verdiept tussen de muurstructuren. Aangezien er bij het afgraven tussen de muren enkele scherven grijs aardewerk aan het licht kwamen werd op een diepte tussen +6,67m TAW en +6,50m TAW –een tweede vlak aangelegd. In dit vlak II was een aantal verschillend grijze verkleuringen in het zand te zien, gaande van grijsbruin in het oosten (S56) naar lichtgrijs ten westen ervan (S55), met een strook blauwgrijs (S54) binnen S55 (zie figuur 17). In alle drie deze sporen werden enkele scherfjes grijs aardewerk gevonden. Na het optekenen werd nogmaals met de kraan verdiept om deze zone in profiel te zien. In dit noordprofiel 2 waren de verschillende grijze lagen niet echt meer van elkaar te onderscheiden. Het ging om een nogal versmeten lichtgrijs pakket met eronder een donkerder grijze strook; daaronder waren afwisselende zandlagen en zwarte alluviale laagjes te zien (zie figuur 18). Opnieuw was duidelijk de duik van de moederbodem richting de Ede te zien. Door het opkomende grondwater was het te gevaarlijk om dit profiel op te tekenen, waardoor het enkel op foto staat. Het diepste punt onderaan dit profiel bevond zich op +5,75m TAW. In het profiel was in het oosten de overgang te zien tussen het lichtgele zand van de moederbodem en het lichtgrijze zand, waarin grijs aardewerk te vinden was.

Figuur 17: Opeenvolging van zandige grijze verkleuringen in vlak II tussen de muurstructuren van sleuf 3.

Figuur 18: Alluviale grijze laagjes onder het noordprofiel 2.

Bij de uitbreiding van sleuf 3 naar het noorden toe werden in de oostelijke zone ervan nog enkele gelijkaardige sporen aangetroffen zoals in het eerste deel van de sleuf. Bij nader onderzoek bleek er echter geen of enkel heel recent materiaal uit te komen. Interessant was wel een donkerbruin langwerpige spoor (S64) dat van oost naar west liep (zie figuur 19). Deze lichtbruine zone was verstoord door een recente leiding en was dus ontegensprekelijk recent, maar na het couperen van dit spoor bleek er onder de bruine zandlagen nog een zwarte kleiige zandlaag te lopen, die de indruk gaf dat het hier wel eens om een gracht zou kunnen gaan (zie figuur 20). Materiaal werd er echter niet aangetroffen in deze zwarte lagen. In het westen van de uitbreiding van sleuf 3 werd direct naar het niveau gegraven van vlak II, daar waar tussen de muurstructuren in de verschillende grijze lagen grijs aardewerk aangetroffen werd. Ook hier was deze lichtgrijze laag terug te vinden (S67) en ook hier kwamen bij het schaven enkele scherfjes grijs aardewerk naar boven.

Figuur 19: Vlak II in de uitbreiding van sleuf 3, gezien vanuit het westen, met het grijs pakket (S67) waarin zich grijs aardewerk bevond en in het oosten de mogelijke gracht S64, al dan niet natuurlijk.

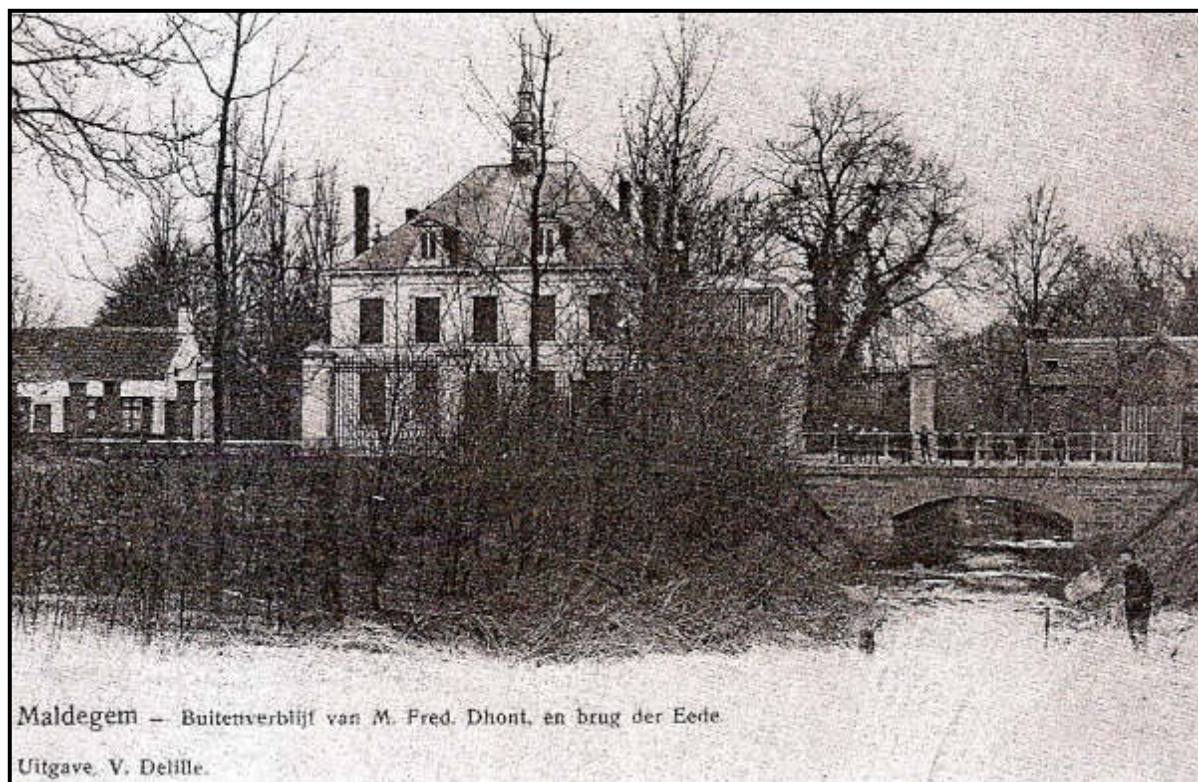

Figuur 20: Coupe op mogelijke gracht S64, waarin echter geen materiaal zat.

7. ALGEMENE INTERPRETATIE

De opvallendste vondst in sleuf 1 was de schuin aflopende bakstenen muur, net ten westen van de massieve bakstenen, met grijze mortel beklede, muur. Het gaat hier ongetwijfeld om een oude kademuur van de Ede. Enkele oudere geïnteresseerde bezoekers op de site merkten op dat ze deze kademuur nog hebben zien blootliggen. Het betreft hier wellicht de kademuur van de Ede voordat men in de jaren 1970 is overgegaan tot de overwelving van het riviertje. De betonnen en natuurstenen fragmenten van deze kademuur in sleuf 2 en 3 hebben allicht hetzelfde verhaal, ook al zijn ze net even anders gebouwd of later bewerkt. Opmerkelijk was toch de goede en stevige toestand waarin vooral de bakstenen kademuur zich bevond. In het historisch overzicht werden twee fasen vermeld waarin de Maldegemnaars grote werken lieten uitvoeren aan de oevers van de Ede, namelijk in 1885 en 1933; mogelijk gaat de bouw van de kademuur terug op één van deze jaartallen. Men kan zich een beeld vormen van hoe de Ede er in de 20ste eeuw achter het gemeentehuis bij lag aan de hand van een foto genomen vanuit het zuiden op de brug over de Ede (zie figuur 21).

De noordoost-zuidwest georiënteerde muur die in het westen van de drie sleuven teruggevonden werd, net ten oosten van kaaimuur, kan ook mogelijk een functie als kademuur hebben gehad, steunend of afschermend, bijvoorbeeld om de talrijke overstromingen van de Ede tegen te gaan. De overige muurstructuren in sleuf 1 gaan hoogstwaarschijnlijk allen terug op de 19de- en 20ste-eeuwse bewoning op deze plek. In sleuf 1 werd geen enkel spoor aangetroffen dat materiaal bevatte dat ouder was dan de post-middeleeuwen.

Figuur 21: Foto van het eind van de 19de-begin 20ste eeuw met zicht vanuit het zuiden op de brug over de Ede, net ten westen van het gemeentehuis. Rechts is de schuin aflopende kaaimuur herkenbaar die werd aangetroffen bij het huidige archeologische onderzoek (herbouwd bij de grote werken in 1885) (© X, 1986, p. 39).

Het enige oudere materiaal dat werd aangetroffen in sleuf 2 bevond zich in S30 in vlak II. Het betrof enkele scherfjes grijs aardewerk, die vermoedelijk in de volle middeleeuwen te dateren vallen. De donkerbruine/zwarte laag die zich ten oosten tegenaan de dunne grijze strook bevond, bleek na het couperen slechts een 20-tal cm dik te zijn. Mogelijk gaat het hier om een zone waarop voor een langere tijd water heeft stil gestaan. Onder deze laag werden dikkere zandlagen afgewisseld met dunnere kleiige zandlaagjes. Dit valt hoogstwaarschijnlijk te verklaren als alluvium van de Ede. Merkwaardig was het oostprofiel in sleuf 2 waarop een zeer kleiige zwarte laag te zien was die zich onder een dik pak zandige moederbodem bevond. Gaat het hier om een lokaal landschappelijk fenomeen – de snelle afzetting van fijn stofzand op korte termijn bovenop een oude bedding van de Ede, of is er nog een andere mogelijke verklaring?

In de uitgebreide sleuf 3 werden heel wat duidelijke sporen aangetroffen in de moederbodem, in het oostelijk deel van de sleuf. In geen enkel van deze sporen werd echter ander materiaal gevonden dan post-middeleeuws en/of heel recent. De muurstructuren in het westen van de sleuf gaan volgens enkele mondelinge getuigenissen terug op gebouwen die hier in de 20ste eeuw nog zouden hebben gestaan. Er werd ook geopperd dat het zou gaan om een oud schuurtje dat nog gebruikt werd door de brandweer in de 20^e eeuw. Oude foto's met daarop dit schuurtje bevestigen dat deze schuur met bijgebouwen zich in de buurt van sleuf 3 moet hebben bevonden (zie figuur 5). Ook zou er op deze plaats in de 20ste eeuw een elektriciteitscabine gestaan hebben, mogelijk was muur S50 daarvan een restant.

De grijze zandlagen van vlak II in sleuven 2 en 3 brachten grijs aardewerk uit de volle middeleeuwen aan het licht. Deze grijze lagen komen enkel voor in het oosten van de sleuven, naar de Ede toe. Of het hier daadwerkelijk gaat om een volmiddeleeuws loopvlak valt te betwijfelen. In profiel was te zien dat het hier geen duidelijk afgebakend pakket betreft, maar eerder een – mogelijk door waterwerking – grijs verkleurde zone. De aanwezigheid van grijs aardewerk zou op die manier te verklaren zijn door mogelijke overstromingen in de volle middeleeuwen van de Ede. In elk geval wijst de onderliggende afwisseling van witgele zandlagen en zwarte kleiige laagjes op respectievelijk afzettingen van fijn stuifzand en alluvium van de Ede. Over welke tijdsspanne het gaat, is echter moeilijk te zeggen.

Als S64 in sleuf 3 daadwerkelijk een gracht zou zijn, dan zou deze vanuit het oosten in de Ede hebben gestroomd. Volledige zekerheid kan hier echter niet gegeven worden aangezien dit spoor maar voor de helft zichtbaar was in sleuf 3. Door dit onvolledig zicht op de gracht en het ontbreken van materiaal in de vulling ervan, is het onmogelijk uit te maken of het een gegraven of een natuurlijke gracht was.

8. ALGEMEEN BESLUIT EN AANBEVELING VOOR VERDER ONDERZOEK

In het kader van de geplande uitbreiding van het gemeentehuis te Maldegem voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 25 mei tot 4 juni 2009 op de site een archeologische prospectie door middel van proefsleuven uit. Het onderzoek gebeurde in opdracht van de hoofdaannemer voor de nieuwbouw, nv Ibo, volgens de bijzondere voorwaarden geformuleerd door het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Op het terrein achter het gemeentehuis werden drie oost-west georiënteerde sleuven aangelegd, met een lengte van ca. 16m en een breedte variërend tussen ca. 4 en 7m.

Tijdens het archeologisch vooronderzoek op deze interessante zone in het centrum van Maldegem – aan de Ede en aan de weg tussen het historisch centrum en het oorspronkelijke kasteel van de heren van Maldeghem – kon in sleuven 2 en 3 de oorspronkelijke oeverhelling aan de oostzijde van de Ede gedocumenteerd worden. Alluviale en zandige pakketten wisselden elkaar af, die erop duiden dat de rivier vroeger herhaaldelijk buiten zijn oevers moet zijn getreden. Enkele volmiddeleeuwse scherven aardewerk die werden aangetroffen in zo'n rivierafzetting in sleuven 2 en 3 tonen aan dat er in de buurt menselijke activiteit moet zijn geweest tijdens de 12de-13de eeuw. Toch lijken deze scherven hier eerder te zijn terecht gekomen door aanvoer van water van de Ede, dan door rechtstreekse menselijke activiteit op de site zelf. Het overgrote deel van de sporen en vondsten was echter heel wat recenter en kan teruggebracht worden tot de 19de-20ste eeuw. Enerzijds waren er de restanten van de oude, schuin aflopende kademuur die in alle sleuven werd teruggevonden, anderzijds de bakstenen funderingresten van enkele gebouwen die hier tot ca. 1980 zouden hebben gestaan.

De enkele volmiddeleeuwse vondsten en de context waarin deze gevonden werden – slechts een dunne 'overstromingsstrook' binnen de hele site – zijn geen overtuigende aanwijzingen van menselijke aanwezigheid in die periode op de site. De oudste bewoningssporen gaan slechts terug tot de 19de eeuw. Bovendien is een groot deel van de site reeds vernield door nutsleidingen en door de overwelving van de Ede. Op basis van deze gegevens kan geadviseerd worden dat verder archeologisch onderzoek op het terrein niet nodig is. De informatie en registratie van het archeologische vooronderzoek zou voldoende moeten zijn om verdere interpretaties op archeologisch en landschappelijk vlak mogelijk te maken. Deze aanbeveling heeft geen enkele bindende kracht, maar dient als advies voor de bevoegde overheid, het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed, die uiteindelijk zal beslissen over het vervolgtraject.

Dit wil echter niet zeggen dat het centrum van Maldegem archeologisch gezien niet interessant genoeg is, vorige opgravingen hebben het tegendeel reeds aangetoond. De resultaten van deze archeologische prospectie gaven op korte termijn inzicht in het archeologisch potentieel van deze plaats in Maldegem nabij de Ede. De kans op middeleeuwse en mogelijk zelf oudere archeologische vondsten is naar het oosten, richting het historisch centrum, wellicht groter en elke toekomstige verstorende ingreep in de bodem aldaar moet uitermate nauwlettend in de gaten gehouden worden.

9. BIBLIOGRAFIE

- BOURGEOIS J., MEGANCK M. & RONDELEZ P., Sporen van een middeleeuwse landelijke nederzetting te Maldegem-Vliegplein (O.-Vl.), in: *Lunula Archaeologia protohistorica*, 1, 1993, pp. 79-80.
- CROMBÉ P., DE CLERCQ W., MEGANCK M. & BOURGEOIS I., Een meerperiodensite bij de vallei van de Ede te Maldegem-Burkel (gem. Maldegem, prov. Oost-Vlaanderen). Menselijke aanwezigheid uit de Steentijd, een nederzetting en grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse tijd, in: *Archeologie in Vlaanderen Monografie*, 5, 2005, pp. 93-118.
- DE GROOTE K., DE CLERCQ W., MOENS J. & PYPE P., Een 12de-eeuws pottenbakkersstort aan de Baaikensedeweg te Kleit (Maldegem), in: *Archaeologia Mediaevalis Kroniek*, 32, 2009, pp. 9-12.
- MORTIER S. & DE CLERCQ W., Noodopgravingen op de kasteelsite van Middelburg (gem. Maldegem); fase 2001. Een monument van de Bourgondische topadel onder de sloophamer (O.-Vl.), in : *Archaeologia Mediaevalis Kroniek*, 26, 2003, pp. 48-50.
- PYPE P., Sporen van een agrarische nederzetting uit de volle middeleeuwen en landindeling uit de late middeleeuwen in het centrum van Maldegem (O.-Vl.), in: *Archaeologia Mediaevalis Kroniek*, 30, 2007, pp. 79-82.
- VERBRUGGEN C., DENYS L & KIDEN P., Paleo-ecologische en geomorfologische evolutie van Laag- en Midden België tijdens het Laat-Kwartair, in: *De Aardrijkskunde*, 1991, 3, pp. 357-376.
- X, “*In onze tijd*”. *100 jaar Adegem, Maldegem, Middelburg*, Maldegem, 1986 (uitgave nr. 1 van de Heemkundige Kring Het Ambacht Maldegem).
- Internet
 - o <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/#>
 - o <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/straten/#>

10. INVENTARISSEN

10.1. Inventaris van de sporen

Zie uitgebreide spoorformulieren op de bijgevoegde DVD.

10.2. Inventaris van de vondsten

VONDST	SLEUF	VLAK	SPOOR	INHOUD	DATERING
1	3	1	/	Verscheidene glazen flesjes (wijn- en bierflesjes)	post-middeleeuwen
2	3	1	/	Muntje (1864: Leopold I)	post-middeleeuwen
3	3	1	29	Fragmenten van dakpan	post-middeleeuwen
4	3	1	9	AW, BOT	late middeleeuwen
5	3	1	26	Fragment van dakpan	post-middeleeuwen
6	/	/	/	Niet weerhouden	/
7	3	1	/	AW	volle middeleeuwen
8	1	1	29	AW	post-middeleeuwen
9	/	/	/	Niet weerhouden	/
10	1	1	/	AW, BOT, MET (knoopje)	post-middeleeuwen
11	1	2	/	AW	post-middeleeuwen
12	2	1 en 2	“vulling”	AW	post-middeleeuwen
13	2	2	30	AW	volle middeleeuwen
14	3	2	56	AW	volle middeleeuwen
15	3	2	55	AW	volle middeleeuwen
16	3	2	54	AW	volle middeleeuwen
17	2	2	30	AW	volle middeleeuwen
18	3	2	67	AW, MET (nageltje)	volle middeleeuwen

10.3. Inventaris van de foto's

- **Algemeen**

FOTONUMMER	AANTAL FOTO'S
MGGH09 – Algemeen – Overzicht terrein	4

- **Sleuf 1**

FOTONUMMER	AANTAL FOTO'S
MGGH09 – Sleuf 1 – Algemeen - Muurtje	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Algemeen – Overzicht kademuur Ede	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Algemeen – verdiepen naar vlak II	4
MGGH09 – Sleuf 1 – Algemeen – Vlak I overzicht	14
MGGH09 – Sleuf 1 – Algemeen – overzicht onopgeschaafd vlak I	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Algemeen – Vlak II overzicht	3
MGGH09 – Sleuf 1 – Profielen – Zuidprofiel	3
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S1	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S2	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S3 en S4	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S5	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S6	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S7 en S8	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S9	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S10	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S11 en S12	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S13	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S14	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S15	3
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S16	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S17	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S18	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S19	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S20	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S21	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S22	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S23	3
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S24	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S25	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S26	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S27	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S28	2

MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S29	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S30	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S31	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S32	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S33	1
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S34	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S35	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S36	6
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S37	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S38	2
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S39	4
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S40	10
MGGH09 – Sleuf 1 – Sporen – S41	5

- **Sleuf 2**

FOTONUMMER	AANTAL FOTO'S
MGGH09 – Sleuf 2 – Algemeen – Verdiepen naar vlak II	3
MGGH09 – Sleuf 2 – Algemeen – Vlak I overzicht	10
MGGH09 – Sleuf 2 – Algemeen – Vlak II overzicht	6
MGGH09 – Sleuf 2 – Profielen – Noordprofiel zwarte laag	3
MGGH09 – Sleuf 2 – Profielen – Profiel zwarte laag	1
MGGH09 – Sleuf 2 – profielen – Zuidprofiel	4
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S1	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S2	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S3 en S4	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S5 en S6	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S7	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S8	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S9	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S10	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S11	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S12	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S13	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S14	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S15, S16 en S17	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S18	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S19	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S20	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S21 en S22	3
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S23	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S24	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S25	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S26	3

MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S27	1
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S28	3
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S28, S29 en S30 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S29	2
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S30	1
MGGH09 – Sleuf 2 – Sporen – S31	2

- **Sleuf 3**

FOTONUMMER	AANTAL FOTO'S
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Onopgeschaafd vlak I	3
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Onopgeschaafd vlak II	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Overzicht kademuur Ede	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Uitbreiding	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Verdiepen naar vlak III	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Vlak I overzicht	13
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Vlak I overzicht uitbreiding	8
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Vlak II overzicht	10
MGGH09 – Sleuf 3 – Algemeen – Vlak II overzicht uitbreiding	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Profielen – Noordprofiel I	4
MGGH09 – Sleuf 3 – Profielen – Noordprofiel II	5
MGGH09 – Sleuf 3 – Profielen – Oostprofiel	3
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S1	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S2	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S3	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S4	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S5	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S5 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S6, S7 en S8	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S9	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S9 coupe	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S10, S11 en S12	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S12 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S13	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S14	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S15	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S16	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S17	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S18	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S19	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S20	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S21	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S22 en S23	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S22 en S23 coupe	2

MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S24	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S25	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S26	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S26 coupe	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S27	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S27 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S28	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S29	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S29 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S30	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S31	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S32	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S33	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S34	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S34 en S35 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S35	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S36	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S37	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S38	3
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S39	3
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S40	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S41	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S41 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S42	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S43	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S44	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S45	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S46	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S47	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S48	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S49	1
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S50	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S51	3
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S52	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S53	3
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S54	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S55	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S56	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S57	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S58, S59 en S60	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S61	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S62	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S62 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S63	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S64	1

MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S64 coupe	4
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S65	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S65 coupe	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S66	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S67	2
MGGH09 – Sleuf 3 – Sporen – S68	2

10.4. Inventaris van de tekeningen

TEKENINGNR.	SCHAAL	INHOUD
1	1:50	Sleuf 1: vlak I en profiel
2	1:50 en 1:20	Sleuf 1: vlak I en II, coupes en profiel
3	1:50 en 1:20	Sleuf 3: vlak I en II en profiel
4	1:20 en 1:10	Sleuf 3: coupes

10.5. Inventaris van de hoogtemetingen

- Sleuf 1

NUMMER HOOGTEMETING	TAW-WAARDE
1	7,37
2	7,39
3	7,37
4	7,35
5	7,35
6	7,34
7	7,33
8	7,32
9	7,3
10	7,31
11	7,29
12	7,33
13	7,3
14	7,27
15	7,29
16	7,34
17	7,21
18	7,24
19	7,27
20	7,21
21	7,22
22	7,23
23	7,17
24	7,24
25	8
26	7,71
27	7,13
28	7,04
29	6,91
30	6,88
31	6,97
32	6,96
33	6,99
34	6,86
35	6,88
36	6,92
37	6,94
38	8,35

39	8,36
40	7,67
41	7,89
42	7,75
43	6,92
44	7,35
45	7,33
46	8,16

- **Sleuf 2**

NUMMER HOOGTEMETING	TAW-WAARDE
1	8,16
2	7,32
3	7,3
4	7,26
5	7,34
6	7,27
7	7,26
8	7,29
9	7,91
10	7,19
11	7,16
12	7,27
13	7,28
14	7,22
15	7,21
16	7,26
17	7,25
18	7,27
19	7,16
20	7,16
21	7,15
22	7,14
23	7,08
24	7,92
25	7,09
26	7,4
27	7,7
28	8,13
29	6,81
30	6,8
31	6,83
32	6,76

33	6,73
34	6,68

- **Sleuf 3**

NUMMER HOOGTEMETING	TAW-WAARDE
1	7,33
2	7,19
3	7,16
4	7,28
5	7,22
6	7,22
7	7,27
8	7,25
9	7,25
10	7,25
11	7,19
12	7,2
13	7,19
14	7,21
15	7,22
16	7,2
17	7,19
18	7,15
19	7,14
20	7,09
21	7,14
22	7,11
23	7,08
24	7,02
25	7,01
26	7,03
27	7,05
28	7,04
29	7,06
30	6,92
31	6,92
32	6,92
33	7,06
34	6,99
35	6,92
36	8,17
37	8,17

38	6,91
39	7,49
40	7,59
41	7,49
42	6,66
43	6,67
44	6,58
45	6,57
46	6,53
47	6,5
48	7,21
49	7,2
50	7,2
51	7,19
52	7,16
53	7,18
54	7,02
55	6,99
56	6,68
57	6,76
58	6,73